

PŘEDMLUVA

Vážení čtenáři,

obracím se na ty z Vás, kteří nás sledují pouze v českém jazyce, po jisté prodlevě, neboť náš časopis vychází vždy třikrát po sobě v češtině a jednou za dva roky poté vydáváme Aither International Issue, tj. číslo vydávané ve třech světových jazycích, relevantních pro filosofické bádání. Minulé číslo bylo právě tímto číslem mezinárodním, a tak pro ryze české prostředí vycházíme po skoro roce. Zároveň tímto celkově devátým číslem také otevíráme nový dvouletý ediční cyklus a vstupujeme do pátého roku existence časopisu.

Za tu dobu prošel časopis řadou proměn, zejména se ustálily rubriky v té podobě, jak je znáte dnes: Úvodní textově-kritická studie, případně nějaký text výjimečného charakteru (habilitační řeč, rozhovor na aktuální téma z odborných kruhů), dále klasické akademické články, příp. diskusní studie, rozsáhlejší recenzní studie a na závěr míváme i klasické recenze. V minulých letech se významnou součástí českých čísel staly diskusní studie, propojené do jakéhosi volnějšího pásma, dohromady nabízejícího určité spektrum pohledů na zvolenou problematiku. Právě diskusní pásma měla největší ohlas z řad čtenářů. Pro letošní rok s tímto formátem pásma nepočítáme, ale mohu slíbit, že v prvním čísle příštího roku (Aithér No.11) se s ním opět setkáte.

Doufám, že nám do té doby zachováte svou přízeň a že Vás Aithér nezklame jak svým zaměřením, tak úrovní článků, které pro Vás v redakci a za přispění redakční rady vybíráme.

PŘEDSTAVENÍ OBSAHU DEVÁTÉHO ČÍSLA

Aktuální číslo otevírá článek **Radima Kočandrla**, jenž jsme vzhledem k autorovu důrazu na pramenný starořecký text a pečlivosti při práci se zlomky zařadili namísto vyhrazené textově-kritickým studiím. Kočandrla není našim čtenářům neznám, pravidelně na našich stránkách pěstuje české bádání v oblasti mílétských kořenů přírodní filosofie. V předkládaném článku se věnuje tradiční *fysiologické* otázce po souvislosti mezi dechem, vzduchem, vanutím větru a duší u prvních Míléťanů a ve starší tradici. V centru pozornosti je pochopitelně Anaximenés, jehož pozdějšími autory tradované pojetí nakonec Kočandrla opatrně potvrzuje s výhradou, že se můžeme opřít převážně o testimonia.

Pavel Hobza se ve svém textu věnuje možnosti pojmového vyjasnění Aristotelovy koncepce filosofie a jejího vztahu k vědě. Rozlišuje tři možnosti, v nichž by přicházelo v úvahu spatřovat dnešní klasickou distinkci filosofie-věda: za prvé zvažuje ztotožnění filosofie s konceptem *epistémé*, za druhé v rámci *epistémái* navrhuje vědám vyhradit theoretickou část a filosofie praktickou sféru (etika, politika). Protože ani jedna z možností nakonec neodpovídá Aristotelovu konceptu, uvažuje ještě o

vyhrazení *próte filosofía* (metafysiky) pro filosofii a *fysiky* (přírodovědy) pro vědeckou sféru. I když pro všechna tato rozlišení existuje precedens v dějinách interpretací, Hobza nakonec toto rozlišení odmítá jako nearistotelské a poukazuje k jiné konceptualizaci vědění, neztotožnitelné s naším dnešním dualismem emancipované vědy a filosofie.

Článek **Jakuba Vargy** zastupuje v prvním letošním čísle medievistickou složku. Je věnován teorii jazyka a epistemologii u pozdně středověkého myslitele Waltera Burleyho, resp. poměrně specifické otázce, zda lze u Burleyho počítat s teorií signifikace, i když od něj nemáme k dispozici žádnou explicitní definici takového konceptu. Varga rekonstruuje dobově relevantní vývoj této problematiky, poté nabízí interpretaci dvou pasáží z Burleyho, které lze podle něj interpretovat jako příklon k Ockhamovu pojetí signifikace, a na závěr konstatuje, že i bez explicitní Burleyho pasáže nabízejícího definici signifikace takovouto pozici u zmíněného autora rekonstruovat lze.

Interpretace novověkých autorů píšicích latinsky nepotkáváme na stránkách Aithéru příliš často, byť jedním z našich záměrů při zakládání časopisu bylo právě předkládat studia latinské filosofické tradice jakožto kontinuální disciplínu, nekončící v obtížně rozlišitelném období renesance, ale jako pojmově i konceptuálně pokračující diskusi až k emancipaci národních jazyků. **Jan Palkoska** tento deficit vynahrazuje mírou více než vrchovatou. Jeho text vychází od Spinozovy *Etiky* a tamní distinkce mezi *substanci* a *modem*. Spinoza toto rozlišení činí ve zmíněném spise dvakrát. Rozdíl pasáží je zarážející, jednou je substance

definována jako *in se esse*, podruhé jako *per se concipi*. Modus pak je uchopen poprvé jako *in alio esse*, jindy jako *per aliud concipi*. Vzájemný vztah obou definici Spinoza dále nevyjasňuje ani v jiných textech, a tak se ustálily dvě protikladné interpretace, které autor označuje jako *inherenční hypotézu* a *kauzální hypotézu*. Palkoska velmi detailně zvažuje přednosti každé z nich zejména s ohledem na obvykle přehlíženou otázku identifikace spinozovské substance s jejími různými atributy. Závěr tedy nepřináší řešení ve sporu pojetí vztahu mezi *in esse* a *concupi*, ale zdůrazňuje nedostatečnost obou vyhrocených řešení a poukazuje k provázanosti s problémem slučitelnosti.

Kryštof Boháček

šéfredaktor